

سیاست خاورمیانه‌ای چین: نرم حرف بزن و پول حسابی نشان بده

به قلم ایهود یاری (/fa/experts/ayhwd-yary-0/)

۱۷ ژوئن ۲۰۱۹

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/chinas-middle-east-policy-speak-softly-and-wave-large-purse
العربية (/policy-analysis/syast-alsyn-fy-alshrq-alawst-althdth-bhdw-waltlwyh-bmhftz-kbyrt/)

درباره نویسنده



ایهود یاری (/fa/experts/ayhwd-yary-0/)

ایهود یاری هموند لیفر اینترنشنال در انستیتو واشنگتن و گزارشگر سابقه تلویزیون اسرائیل است. او اخیراً به عنوان مهمان شبکه جهانی چین-اسرائیل & رهبری دانشگاهی (موسوم به سیگنال) به چین سفر کرده است.



تحلیل کوتاه

یک تحلیل‌گر اسرائیلی مشاهدات خود را از گفت‌وگوهای فشرده با مقامات ارشد نظامی دیپلماتیک و آکادمیک چین در این مطلب به اشتراک گذاشته است.

در فهرست اولویت‌های جهانی چین خاورمیانه در پایین فهرست قرار دارد و بعید است که این وضع در آینده نزدیک تغییر کند. با این حال وقتی صحبت از یک بازیگر جهانی با ثروتی به اندازه ثروت چینی‌ها باشد «اولویت پایین» اصطلاحی نسبی است. البته راه ابریشم جدید که طرحی جاه‌طلبانه از طرف دولت چین است عمدتاً آن‌چه را که چین «آسیای غربی» می‌خواند کنار می‌گذارد و در عوض بر ایجاد مسیرهای تجاری زمینی و دریایی به اروپا از طریق آسیای میانه از یک طرف و اقیانوس هند و کانال سوئز از طرف دیگر تمرکز دارد. با وجود این شرکت‌های چینی - تحت حمایت کامل بانک از پکن - در بیشتر کشورهای خاورمیانه ده‌ها میلیارد دلار در پروژه‌های زیرساختی خرید و تملک و ابتکار عمل‌های دیگر سرمایه‌گذاری می‌کنند.

این روزها مسئله اصلی چین جنگ تجاری با ایالات متحده است. در پس خط مشی حزب برای «تلافی‌جویی» در برابر فشار آمریکا این نگرانی روزافزون وجود دارد که افزایش تعرفه‌های گمرکی خسارات جدی به اقتصاد جهانی وارد خواهد کرد و این خود در نهایت به تولید ناخالص ملی چین و ثبات داخلی این کشور آسیب می‌زند. مقامات پکن همچنین تلاش‌های دیگر قدرت‌های آسیایی را برای مهار رشد سریع چین زیر نظر دارند. خصوصاً این‌که واشنگتن و دیگر بازیگران در حال توسعه نظام همکاری هند و اقیانوس آرام هستند که اول بار ژاپن آن را مطرح کرد.

با توجه به این وضعیت چین سعی می‌کند نفوذ و حضور خود را در خاورمیانه خصوصاً از نظر تامین منابع انرژی روابط بازرگانی و منافع تجاری مورد ارزیابی قرار دهد. پکن ترجیح می‌دهد سیاست فعلی خود را یعنی پرهیز از درگیری سیاسی در مناقشات پر شمار خاورمیانه همچنان حفظ کند و هر گونه صحبتی را که خلاف این جهت باشد سریعاً تکذیب می‌کند - مثل گفته یکی از سفیران چین در سال ۲۰۱۸ که مدعی شد دولتش در نظر دارد به رژیم اسد در جنگ با شورشیان ادلب کمک کند. به همین ترتیب چین از موضع‌گیری در مناقشات ایران و عربستان یا مناقشات کشورهای عربی مثل تحریم قطر پرهیز می‌کند و ترجیح می‌دهد اتحادیه عرب را مخاطب اصلی گفت‌وگوهایش قرار دهد.

این رویکرد شامل حمایت مستمر از مواضع اتحادیه عرب در مناقشه اسرائیل و فلسطین هم می‌شود. در رای‌گیری‌های سازمان ملل چین

عادت دارد از قطعنامه‌های ضداسرائیلی حمایت کند؛ البته پکن کاملا واقف است که دولت‌های حوزه خلیج در خفا جویای همکاری با دولت اسرائیل در حوزه‌های مختلف هستند اما تا وقتی موضع عمومی و رسمی‌شان عدم ارتباط است چین هم علیه اسرائیل رای خواهد داد

گفت‌وگوهای اخیر با مقامات ارشد چین نکات قابل ذکر دیگری هم به همراه داشته است:

چین همچنان به واردات نفت ایران ادامه خواهد داد برای این کار چین سعی می‌کند با جمهوری اسلامی روابطی صمیمی داشته باشد اما این‌که مستقیماً آن‌ها را به چالش بکشد یا رد کند؛ هرچند چین سعی می‌کند با جمهوری اسلامی روابطی صمیمی داشته باشد اما نقشه‌اش این نیست که رژیم ایران را از فشارهای مالی‌اش نجات دهد یا تسلیحات مهم در اختیار ایران بگذارد؛ با این‌حال برخی مقامات چینی از احتمال حصول توافق جدید بین واشنگتن و ایران خیلی نگران به نظر می‌رسند؛ تهران در عوض از کمک هند برای ساخت بندر چابهار استقبال می‌کند که رقیبی برای بندر گوادر در پاکستان خواهد بود که چینی‌ها ساخته‌اند و یکی از بندرگاه‌های اصلی در راه ابریشم جدید خواهد بود

چین هنوز برای سرمایه‌گذاری عمده در سوریه آمادگی ندارد پکن به فرصت‌های تجاری این کشور علاقه‌مند است اما برای زمینه‌سنجی آن‌ها عجله ندارد - این در حالی‌ست که روسیه بارها از چین درخواست کرده تا در بازسازی سوریه پس‌اجنگ کمک کند؛ چین در مورد سوریه با مسکو و دیگر دولت‌های آسیای میانه تبادل اطلاعاتی دارد اما هدف اصلی آن پایش جهادی‌های ترکستان شرقی است که در سوریه می‌جنگند و شناسایی ستیزه‌جویان مسلمان اویغور که می‌خواهند به موطن خود در شین‌جیانگ بازگردند

چین نگران «اتلاف امنیتی خاورمیانه» است این ائتلاف ابتکار عمل منطقه‌ای و بلندپروازانه‌ای است که مورد حمایت آمریکا است اما تا کنون نتوانسته عملیاتی شود ضمن این‌که مصر هم از آن خارج شده است؛ با این‌حال مقامات چینی هنوز نگران این چشم‌انداز هستند که متحدان آمریکا بتوانند کنترل نظامی مشترک و بلندمدتی بر خطوط دریایی از کانال سوئز و دریای سرخ تا اقیانوس هند اعمال کنند چرا که این مسیر برای چشم‌انداز استراتژیک راه ابریشم جدید کلیدی خواهد بود؛ بر این اساس پکن کوشش خود را بر بهبود روابط با عربستان سعودی و تا حد کمتری با امارات متحده عربی و دیگر کشورهای خلیج معطوف کرده است؛ همچنین به نظر می‌رسد پکن مایل است که فناوری موشک‌های پیشرفته و احتمالا حتی دانش هسته‌ای را در اختیار ریاض و امارات قرار دهد و اعتراض‌های ایران هم قادر به تغییر نظرش نخواهد بود؛ در همین حال چین یک پایگاه نظامی کوچک در جیبوتی دارد و قصد دارد در بندر الدقم عمان هم حضوری پایدار داشته باشد؛ با این‌حال مقامات چینی فوراً هم تأکید می‌کنند که چین نیازی به حضور نظامی در جای دیگری از منطقه ندارد آن‌ها برای توضیح این نکته به تخلیه شهروندان چینی از لیبی جنگ‌زده - به جای تلاش برای حفظ منافع مهم خود در آن‌جا - اشاره می‌کنند

چین همچنان در مورد اسرائیل با احتیاط برخورد می‌کند ایالات متحده سایه سنگینی بر روابط چین با اسرائیل دارد؛ واشنگتن بارها روشن ساخته که نمی‌خواهد اورشلیم روابط خیلی گرمی با پکن داشته باشد و مشارکت چین را هم در بخش‌های حساس فناوری‌های پیشرفته و صنایع سایبری اسرائیل که در حال شکوفایی است محدود می‌کند؛ پکن خوب می‌داند که معاملات تسلیحاتی هم ممکن نیست و کلاً پذیرفته که اسرائیل باید ملاحظات آمریکا را به طور جدی در نظر بگیرد - هرچند مقامات سرعاً اشاره کردند که برخی متحدان عرب واشنگتن انعطاف بیشتری در قبال چین نشان می‌دهند

در نهایت پکن هیچ نشانه‌ای به دست نمی‌دهد که دیپلماسی سنتی‌اش را در قبال اسرائیل یا الگوی نامطلوب رای دادن خود را در مجامع بین‌المللی تغییر خواهد داد؛ چینی‌ها مشتاقانه علاقه‌مند فناوری‌های نوآورانه اسرائیلی‌ها هستند اما باور ندارند که افزایش پیوندهای اقتصادی نیازمند تغییر سیاست خارجی‌شان باشد؛ دولت چین واردات از اسرائیل را تسهیل نمی‌کند تجارت دوجانبه در سال گذشته به ۱۴ میلیارد دلار رسید اما بیشتر فروش اسرائیل از طریق کارخانجات اینتل بوده است؛ کارخانجات چینی برخی شرکت‌های عمده اسرائیل را خریده‌اند (عمدتاً در بخش شیمیایی و لبنیات) و برنده مناقصه‌هایی در اداره بخش‌هایی از بندرهای حیفا و اشدود شده‌اند اما آژانس‌های نظارتی اسرائیل مانع ورود آن‌ها به حوزه‌های سایبری و بیمه شده‌اند (بیمه از این بابت مهم است که چین خواهان دسترسی به داده‌های پرسنل امنیتی از طریق برنامه‌های بازنشتگی شده بود). سرانجام این‌که ظاهراً مقامات چینی علاقه‌ای ندارند که یک مسیر تجاری از طریق خلیج عقبه به بندر ایلات همراه با کشیدن راه‌آهن (از آنجا) به دریای مدیترانه ایجاد کنند؛ استدلال آنها این است که مصر با هر گونه سیستم حمل‌ونقل تجاری که جایگزین کانال سوئز شود مخالف است

سرمایه‌گذاری چین در مصر به سرعت در حال رشد است این سرمایه‌گذاری شامل زیرساخت‌ها برای پایتخت جدید مصر هم می‌شود که رئیس‌جمهور تصمیم گرفته خارج از قاهره تاسیس کند؛ پکن معتقد است که برای موفقیت راه ابریشم جدید ثبات مصر باید تضمین شود چون کانال سوئز گذرگاه مهمی برای کشتی‌های کانتینری به مقصد اروپاست

چین نمی‌خواهد در تشکیلات فلسطینی دخیل باشد مقامات چینی صریحاً گفته‌اند که هیچ پروژه اقتصادی در تشکیلات فلسطینی

قبول نخواهند کرد و مشارکت آنها در کمک‌های مالی هم محدود خواهد بود. به طور مشخص تر پکن به شرکت‌های چینی اجازه نخواهد داد فراسوی خط سبز [مرزهای تا پیش از ۱۹۶۷] و یا در داخل نوار غزه تا وقتی حماس آنجا را تحت کنترل دارد فعالیت کنند. **علاقه تحلیلی چین به منطقه در حال افزایش است.** علی‌رغم توجه نسبتاً کمی که پکن به «آسیای غربی» (یا خاورمیانه) نشان داده است دولت چین همچنان به حمایت مالی از اندیشکده‌ها و انستیتوهای تحقیقی درباره منطقه ادامه خواهد داد. همزمان تعداد دانشجویان علاقه‌مند به یادگیری زبان عربی در دانشگاه‌های چین مشخصاً افزایش داشته است (هرچند نسبت به فارسی و ترکی کمتر است).

در یک کلام چین همچنان با احتیاط در خاورمیانه گام برمی‌دارد. حضور دیپلماتیک نامحسوس دارد از حضور نظامی پرهیز می‌کند و در عین حال به شدت فرصت‌های تجاری را پی می‌گیرد - خصوصاً در سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی مرتبط با برنامه «چشم‌انداز ۲۰۳۰» در عربستان سعودی و حوزه انرژی. تا وقتی که پروژه‌های عمده مرتبط با طرح راه ابریشم جدید در پاکستان و آسیای میانه کامل نشود ممکن است این منطقه شاهد مشارکت جدی سیاسی و نظامی چین نباشد.

**ایهود یاری هموند لیفر اینترنشنال در انستیتو واشنگتن و گزارشگر باسابقه تلویزیون اسرائیل است. او اخیراً به عنوان مهمان شبکه جهانی چین-اسرائیل & رهبری دانشگاهی (موسوم به سیگنال) به چین سفر کرده است.*



RECOMMENDED



BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)



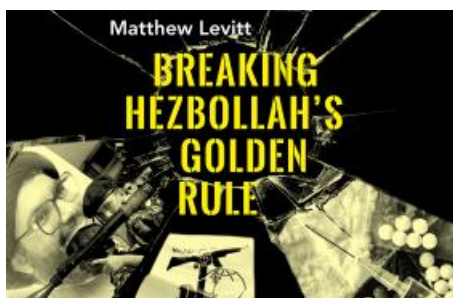
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)



ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(/policy-analysis/anrzh-y-w-aqtsad/) انرژی و اقتصاد

(/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzh-y/) خلیج و سیاست حوزه انرژی

(/policy-analysis/syast-amryka/) سیاست آمریکا

(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/asrayyl/) اسرائیل

(/policy-analysis/ayran/) ایران

(/policy-analysis/msr/) مصر

(/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/) کشورهای حاشیه خلیج فارس

(/policy-analysis/flstynyha/) فلسطینی‌ها

(/policy-analysis/swryh/) سوریه